

לקוּטִים וּסְפוּרִים נִפְלְאִים

ונחמד קרוב וידיד.

פתח החסיד ואמר בלב מורתת "הלא אם אזכה שבני יבוא ביום מן הימים וידפוק על דלת ביתי, ויצעק אלי: טאטע! הנני עוזב את דרכי וחוזר אליך", כמה גדולה האהבה שלי אליו תהיה

באותה שעה, וכי הייתי חושב על התלאות והצער ועגמת הנפש שגרם לי מעודו ועד היום הזה, בוודאי שלא, שהרי עכשיו הנני שמח שחזר למקור מחצבתו ועולה על דרך המלך, כמו כן ממש הקב"ה שמח כביבול בכל יהודי החוזר אליו בתשובה, לא שנא מיעט לחטוא ואף אם חלילה הרבה לחטוא, שהרי כעת הוא מתחרט על כל מה שעשה ורוצה להתקרב אל ה', וזה מעורר אהבה עזה מן האב לבן, וכמו שאמרו במדרש אגדה (תנא דבי אליהו פרק לא) "מעיד אני עלי שמים וארץ, שהקב"ה יושב ומצפה להן לישראל, יותר ממה שמצפה האב לבנו והאישה לבעלה שיעשו תשובה".

שנה אחת בלילה שלפני יום הכיפורים, אמר הרה"ק רבי אלימלך

מליזענסק זיע"א לכמה מתלמידיו: אם רצונכם לדעת איך לעשות את מנהג הכפרות כפי שצריך, לכו

יום הכיפורים

"אמש היה זה שנאוי לפני המקום משוקץ ומרוחק והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד" (רמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ו)

בירושלים של מעלה התגורר חסיד בן עליה ושמו רבי נחום יאס'ער זצ"ל מזקני וחשובי חסידי שטעפנשט - באיאן.

חסיד זה נולד והתגורר שנים רבות על אדמת רוסיה, ועל אף שהצליח לחנך את כל ילדיו בדרך ישראל סבא היה לו בן אחד שהושפע מסביבת הקומוניסטים, ועזב את דרך התורה רחמנא ליצלן.

מעולם לא דיבר רבי נחום על צערו הגדול שיש לו מבנו זה שהלך לרעות במקומות זרים, רק פעם ישבו אצלו חבורת אברכים דורשים ומבקשים, ואחד מן המשתתפים הזכיר לפניו דברי הרמב"ם

אלו, והיו שואלים ותמהים איך יתכן כדבר הזה, שברגע כמימרא יתהפך ממשוקץ ומרוחק ומתועב לאהוב

"כְּכֹלֵב הָשֵׁב עַל קִיאוּ" (משלי כו, יא)?

הוא זוכר את עצמו לפני שנה, בדיוק באותה הסיטואציה.

גם אז זה היה רגע אחר נוקב, כמה שעות לפני יום הכיפורים. רגע שבו שאל את עצמו בכנות: עם מה אני נגש ליום הקדוש הזה?

מה, אני נכנס ליום כפור - רק כדי לצאת אותו הדבר? הוא לא היה זקוק אז להרבה חשבון נפש כדי לדעת שהמצב האישי שלו חייב שפור. מכף רגל ועד ראש אין בו מתם. איפה החשק בעבודת ה'?

איפה הסבלנות בבית? איפה הרגע שלו כשמשוהו משבש את התכניות? איפה הלב שלו מול הסדור מדי יום?

כמה שעות של חשבון נפש מיסר טלטלו אותו, עד שהחליט רגע לפני הסעודה המפסקת: נגמר, אני מתחיל דף חדש!

ועכשיו? שנה אחת אחרי?

הוא מתביש להודות - שום דבר לא השתנה.

כמה שנסה והבטיח לעצמו, כמה שעשה גדרים וגזר על עצמו קנסות, כמה שיחות ששמע וכמה השתדלויות שעשה - זה פשוט לא עבד.

ואל תטעו: מדבר באדם ששמע את המשפט "אין שום יאוש בעולם כלל" אולי אלפי פעמים בחייו, אבל ברגע זה - כל מה שהוא רוצה הוא פשוט להתנאש.

די. נסיתי. לא הלך. נסיתי שוב. גם לא הלך. אז בשביל מה לחזור שוב ושוב על אותם דברים - רק כדי למצא את עצמי שנה אחרי באותו מצב בדיוק?

"וְחִתְּמֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים. חַיִּים שֶׁל יִרְאֵת שְׁמֶה. חַיִּים שֶׁנֶּעְבְּדוּ אוֹתָהּ בְּלֵב שָׁלֵם..."

וראו מה מתרחש בביתו של החייט שגר בקצה העיר. המחלות והפסד הממון שעברו עליו ועל נפשות ביתו

עם עלות השחר הלכו התלמידים אל ביתו של החייט, הציצו בחלון וראו כי החייט ובניו קמו בבוקר והתפללו תפילת שחרית פשוטה, כדרכם של חייטים.

אחר התפילה לבשו בני הבית בגדי שבת, הדליקו נרות וישבו מתוך שמחה רבה ליד השולחן הערוך בכל טוב.

טרם התחילו לאכול, לקח החייט ספר מן הארון, פתח אותו ואמר: ריבוננו של עולם, הגיע הזמן לעשות בינינו חשבון על כל העברות שעשינו, כי זמן כפרה הוא כעת לכל ישראל.

התחיל החייט לקרוא מתוך הספר את כל העבירות שעשה במשך השנה, שאת כולם רשם לפניו בספר הזיכרון הזה.

לאחר שסיים, הוציא מן הארון ספר נוסף, גדול וכבד מן הראשון, וכך אמר: ריבוננו של עולם, קודם לכן הזכרתי את העבירות שעשיתי אני, ועכשיו אמנה את הצרות שעברנו מיום כיפורים בשנה שעברה, ואז התחיל לקרוא מתוך הספר השני את כל הצער והייסורים, כל הצרות, עגמת הנפש,

בשלב הזה, בדרך כלל, מגיעים החוזקים: "לא נורא, העקר הרצון". גם אם אתה רוצה לרצות - זה חשוב. "אל תתנאש, למרות הכל". אבל האם זה נכון?

אם העקר הוא הרצון - אז הנה, אנחנו מכריזים בזאת שאנחנו רוצים להיות האנשים הכי נפלאים וסבלניים, אנחנו רוצים להיות עובדי ה' באמת וללמד תורה לשמה... זהו? אפשר ללכת לישן? לרצות - זה מספיק?

מצד אחד ברור שלא: העבודה שרצינו מאוד להיות רגועים - לא מפחיתה מהעלבון של זה שהתפרצנו עליו. חיב להיות שנדרש מאתנו יותר מזה.

אבל מצד שני, איך אפשר לומר שדורשים מאתנו להצליח, הרי כל כך הרבה דברים אינם תלויים בנו?

מה נגיד על אדם שקבל על עצמו לברך מתוך ברכון - אבל נקלע למקום שבו אין ברכון? האם הוא אשם בכך?

מה נאמר על יהודי שהבטיח להיות סבלני ורגוע, והוא באמת נשך שפתים ימים ארפים - אבל בשלב מסוים לא יכול היה עוד, והתפרץ? האם אפשר לדרש ממנו שלמות של מאה אחוז?

האם אדם כזה אמור להשבר, רק מפני שלא הצליח? כדי להבין קצת יותר את גבולות האחריות שלנו - הבה נצטיד בכללים הפשוטים שמביא ה"חובות הלבבות" בשער הבטחון.

בואו נתחיל מהסוף: ההצלחה הרוחנית - לא תלויה בנו. נקדה. לדגמה: נשתמש בקבלה טובה של "לקרא קריאת שמע בזמנה". האם אדם שמקבל על עצמו במלוא הרצינות להתעורר בזמן ולקרא קריאת שמע - יכול להבטיח לעצמו שאכן כך יקרה? לא. כי בדרך, למרות הרצון הטוב, עלולים להתרחש שבוישים רבים.

להצליח לקים בפעל את מה שעבודת ה' דורשת מאתנו - הדבר הזה נתון אף ורק בידי שמים.

רגע, אז אם כך - אפשר להפנס למטה ולזרק את מלוא האחריות על הקדוש ברוך הוא? לומר: "רבוננו של עולם, אתה ממילא מחליט מתי אקום, אז אם אתה רוצה - תעיר אותי לקריאת שמע"? ממש לא.

להתנהגות כזו לא קוראים "בטחון בשם". קוראים לזה בשם אחר - הפקרות.

כי מה ש"השם רוצה" כבר ברור לחלוטין. הוא גלה את רצונו בתורה הקדושה. הוא אמר במפרש: "תקרא קריאת שמע בקומה", ויש זמן מדיק מהו "בקומה".

ובנקדה הזו, בדרך כלל, אנחנו מתבלבלים.

בשנה זו.

לאחר שסיים לקרוא אמר: "ריבוננו של עולם, אם נעשה חשבון על פי היושר, הרי שאתה חייב לי יותר ממה שאני חייב לך, אבל ערב יום הכיפורים היום, זמן סליחה ומחילה ולא ארצה לדקדק עמך בחשבון, בשל כך הננו מוחלים לך על כל מה שעשית לנו, וגם אתה תמחל לנו על כל העבירות שעשינו לך.

אחר כך מזג החייט כוס יין שרף, בירך עליה ואמר בקול רם: לחיים, ריבוננו של עולם! הננו מוחלים זה לזה על כל עוונותינו. כל העבירות שלנו בטלות ומבוטלות, כאילו לא היו כלל בעולם. לחיים!

אכלו ושתו החייט ובני ביתו מתוך שמחה רבה מאוד.

לאחר שראו התלמידים כל זאת, שבו אל רבם, רבי אלימלך, וסיפרו לו כל מה שראו, וקשים היו בעיניהם דבריו של החייט ונראו כחוצפה כלפי הבורא.

אמר להם הרב הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק: דעו לכם כי כאשר אומר החייט את דבריו, מתכנסים ובאים

של האיש..."

הקב"ה בעצמו עם כל הפמליא שלו, ודברי האמת שאומר החייט גורמים שמחה, רצון וחדווה בעולם הזה ובעולם העליון."

השיב רבי משה בנחישות תקיפה: "מה הקשר? יום כיפור כבר חלף, ואז התפללתי 'תפילה זכה' ואמרתי שאני מוחל לכל מי שחטא כלפי. אין אמירה זו משחק ילדים גרידא, ונוסף לכך, האיש לבטח חזר בתשובה מאז", והמשיך לכתוב את האישור המבוקש.

"אבינו מלכנו מחוק ברחמיך הרבים כל שטרי חובותינו"

סיפר אחד ממשמשיו של האדמו"ר מטאלנא זצ"ל: התלויתי פעם לרבי בנסיעה באוטובוס חזרה לביתו בבית וגן, והנה נזכר הרבי כי עליו לקנות תרופה מסוימת. נכנסתי עמו לבית מרקחת ידוע בירושלים, בו היו באותה עת שני רוקחים, אב ובנו. הרוקח האב, שכבר הכיר את הרבי, קידמו במאור פנים וביקש ממנו ברכה להצלחה, ובינתיים היה בנו עסוק עם לקוח אחר.

הבן עלעל בדפים שלפניו ואמר לאותו לקוח במעט טרוניה: "רשום כאן חוב ישן על שמך, אולי כבר הגיע הזמן לפרוע את החוב?" האב, בשמעו

פי אם רצון ה' כל כך ברור ומפְּרָשׁ שְׁנִקּוּם לְזִמְן קְרִיאַת שְׁמַע, וְהַהֲצִלָּה שְׁלִי לְהַתְּעוֹרֵר בְּזִמְן תְּלוּיָהּ אֶךְ וְרַק בּוֹ – אֲזַי אֵיפֹה הַתְּפַקִּיד שְׁלִי בְּדִיוֹק?

אומר ה"חובות הקבובות": התפקיד האנושי מְרַכֵּב מְשִׁלוּשָׁה חֲלָקִים – לְבַחֵר, לְהַתְּכַוֵּן, וּלְהַשְׁתַּדֵּל.

לְבַחֵר – פְּרוּשׁוֹ לְהַחְלִיט: כֵּן, אֲנִי רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת אֶת מֶה שֶׁדְּרוֹשׁ מִמֶּנִּי. אֲנִי רוֹצֶה לִקְרֹא קְרִיאַת שְׁמַע בְּזִמְנָהּ, אֲנִי רוֹצֶה לְהַצְלִיחַ לְהַתְּאַפֵּק מִלְּהַתְּפָרֵץ בְּכַעַס.

זוהי נְקֻדַּת הַעֲבוּדָה הָרָאוּשׁוּנָה שֶׁלֵּנוּ.

וְהָאֵמֶת – לְמִרּוֹת שְׁזֵה נִשְׁמַע קֵל, זֶה מִמֶּשׁ לֹא כֶּף. לַפְּעָמִים, אַחֲרֵי כְּשִׁלּוֹנוֹת חוֹזְרִים, הִרְבָּה יוֹתֵר קֵל לְהַפְסִיק לְהַתְּאַכְזֹב בְּכָל פַּעַם מִחֶדֶשׁ, הִרְבָּה יוֹתֵר קֵל לְהַתְּנַאֵשׁ וּלְהַפְסִיק לְרִצּוֹת. אֲבָל זֶה בְּדִיוֹק הַעֲבוּדָה: לְרִצּוֹת! לֹא לְהַתְּנַאֵשׁ!

אֲנָשִׁים מְתַנַּאֲשִׁים כְּשֶׁהֵם אֲמוּרִים לְהַצְלִיחַ וְלֹא מַצְלִיחִים, וְאִזּוֹ אֲמוּרִים לַעֲצָמָם: "טוב, כִּנְרָאָה אֲנִי לֹא מֵאֵלָה שְׁמִסְגָּלִים לְהַצְלִיחַ".

אֲבָל אִם נִבִּין שְׁלֹא נִדְרָשׁ מֵאֲתָנוּ לְהַצְלִיחַ, אִם נִבִּין שֶׁהַהֲצִלָּה כָּלֵל לֹא תְלוּיָהּ בָּנוּ – אֲזַי אֵיזָה מְקוֹם יֵשׁ לִיאֹשׁ? גַּם אִם נִכְשְׁלָנוּ אֵלֶּף פְּעָמִים – אֵין זֶה אוֹמֵר דְּבָר עַל הַתְּפַקִּיד שֶׁלֵּנוּ. כִּי הַמִּבְחָן – כָּלֵל לֹא בְּהַצְלָחָה הַסּוֹפִית.

ה"חובות הקבובות" אוֹמֵר זֹאת בִּיתֵּר חֲרִיפּוֹת: גַּם הַשֶּׁכֶּר שֶׁהָאָדָם מְקַבֵּל עַל הַמַּצּוֹת – אֵינָנו עַל הַהֲצִלָּה עֲצָמָה, כִּי הִיא כָּלֵל לֹא תְלוּיָהּ בּוֹ!

אֵת הַשֶּׁכֶּר מְקַבְּלִים עַל הָרִצּוֹן – עַל כֶּף שְׁלֹא כִּבָּה אֶת הַחֶשֶׁק, גַּם כְּאִשֶּׁר נִדְמָה הִיָּה לוֹ שְׁזֵה לֹא רְלוּנְטִי עֲבוּרוֹ.

הַשֶּׁלֶב הַשְּׁנִי בַּתְּפַקִּיד שֶׁלֵּנוּ – הוּא לְהַתְּכַוֵּן.

בְּדִיוֹק כְּפִי שְׁזֵה נִשְׁמַע: לְהַתְּכַוֵּן בְּרִצּוֹנוֹת לְבַחִירָה שֶׁלֵּנוּ. זֶה שֶׁהַחֲרָתִי עַל עֲצָמִי שְׁאֲנִי רוֹצֶה לִקְרֹא קְרִיאַת שְׁמַע בְּזִמְנָהּ אוֹ כָּל קְבֻלָּה אַחֲרֵת – לֹא אוֹמֵר שְׁאֲנִי בְּאֵמֶת מִתְּכַוֵּן לָזֶה. רַבִּים מִן הַדְּבָרִים נוֹתְרִים אֲצִלָּנוּ בְּגֵדֵר שֶׁל "מַס שְׁפָתִים".

אֲנַחְנוּ רוֹצִים לִהְיוֹת טוֹבִים – אֲבָל כִּנְרָאָה רוֹצִים דְּבָרִים אַחֲרִים עוֹד יוֹתֵר.

אִם בְּחִרְתִּי – עָלִי לִהְיוֹת רְצִינִי. לֹא לְהִמָּשִׁיךְ הִלָּאָה כְּאֵלוֹ לֹא הַחֲלָטָתִי. לֹא לִהְיוֹת מֵאֵלָה שְׁמִבְטִיחִים – אֶךְ לֹא מְקַיְמִים.

"לְהַתְּכַוֵּן" פְּרוּשׁוֹ שֶׁהֵלֶב צָרִיךְ לְהִכְנֵס לְחִשְׁבָּהּ עַל הַנוֹשָׂא, לְחַפֵּשׁ פְּתֻרֹנוֹת וּלְעוֹרֵר אֶת הַמוֹטִיבָצִיָּה הַפְּנִימִית.

וְכֵאן מְגִיעַ שִׂיא הַתְּפַקִּיד שֶׁלֵּנוּ – הַהֲשָׁתַדְלוּת.

"והנני מוחל במחילה גמורה לכל מי שחטא נגדי" (תפילה זכה)
פעם הובא לפני הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, דין תורה, בו פסק, כי אחד חייב להחזיר כסף, ליריבו בעל הדין השני.

פסק הדין ניתן, אבל החייב סירב למסור את הכסף. כאשר שאלו רבי משה לסיבת הסירוב, ענה: "ה'פסק' חסר תוקף! נעלמה ממר הלכה ברורה, הקובעת שדיני ממונות אינם נידונים בלילה!"

בשובה ונחת הסביר לו רבי משה, כי אין טעות בפסיקתו, וכי עליו להחזיר את הכסף.

חמישה חודשים לאחר מכן, שב אותו אדם אל רבי משה, וביקש תעודה שהוא שוחט מוסמך.

רבי משה אשר זכר את האיש, ולאחר שעמד על טיבו, נטל מיד את עטו והחל לכתוב.

הנוכחים בחדר, זכרו היטב את

התפרצויותיו המעליבות של האיש בעבר, וסברו כי אין

הוא ראוי להיעזר ע"י רבי משה, התחילו לומר: "ראש הישיבה בוודאי זוכר את התנהגותו המעליבה

זאת חש שלא בנוח והעיר לבנו: "אל תיקח ממנו כסף עבור החוב, כבר מחלתי לו מזמן ואין לו כאן

שום חוב".

רגז הבן וטען: "אם החלטת למחול לו, טוב מאוד, אבל

למה לא מחקת את סכום החוב מן המחברת? אם מוחלים, צריכים גם למחוק! הנה, עכשיו גרמת לי אי נעימות, שאני מבקש ממנו כסף, בעוד אתה, בעל החנות, כבר מחלת לו".

הרבי הבחין במתח שנוצר, ולפתע ניגש אל השניים כשפניו נוהרות משמחה, ואמר להם: "רבותי, גרמתם לי הנאה מרובה בשיחה שלכם. עכשיו נתחדש לי דבר נפלא:

בעשרת ימי תשובה מבקשים 'אבינו מלכנו מחוק ברחמיך הרבים כל שטרי חובותינו' - מדוע 'מחוק' דוקא? רק הכוונה כדברי הבן - שאומרים לאבינו שבשמים, אם אכן מחלת לנו על העברות, למה הן נשארו כתובות? מבקשים אנו: מחוק ברחמיך הרבים, אל תשאירן כתובות, שלא יבואו שוב לגבות. זו סנגוריה טובה ופשט טוב", אמר להם הרבי.

ועוד במשך כל הדרך לביתו חזר על הדברים למשמשו ואמר לו: "כל דבר

הקורה בעולם שייך בהשגחה פרטית לכל אחד. הנה קיימנו 'הלומד מכל אדם'. מכל מצב שהוא יכולים ללמוד דבר מה לעבודת ה'. אין לך אדם שאין לו

מקום ואין לו שעה. מכל אחד יש מה ללמוד".

(תנחומיך ישעשעו נפשי)

"פתח לנו שער בעת נעילת שער"

המגיד מלובלין המשיך משל למצב בו אנו נמצאים קודם תפילת הנעילה: מעשה בצייד שטעה ביער והוא חרד, לפתע שמע משהו מתנועע בין העצים. קשתו דרוכה בידו מיראה שמא זהו אריה, שיגר חץ אך דבר לא זו, התקרב ונוכח כי היה זה שיח יבש. שוב שמע רשרוש מאחוריו ושיגר חץ נוסף שתעה בין העצים, היה זה כנראה רק עלים.

מרוב פחד על כל קול שלח חץ, עד שנותר בידו חץ אחד בלבד. ואז נשמעה שאגת אריה מקפיאת דם, ולבו הלם - כי בחץ זה תלויים חייו.

הנמשל הוא: ארבעים ימי הרחמים מאחורינו, ימי התשובה עומדים להסתיים, ירינו חיצים - התפללנו ושיווענו, אך מי יודע אם פגענו. עתה לא נותר אלא חץ אחד, "תפילת נעילה", שחינו תלויים בה, ספרי חיים ומתים פתוחים ועלינו לירות

אם בחרתי בטוב ואני מתכונן ברצינות - זה אִמור להִתְבַּטֵּא בהִשְׁתַּדְּלוּת מַעֲשִׂית. לעשות את כל מה שביכולתי כדי להצליח במשימה.

אם קבלתי על עצמי לקרא קריאת שמע בזמנה - עלי לכוון שעון מעורר, להכנס למטה בשעה מקדמת, ולנסות לא לתת ליד שלי לכבות את השעון ברגע האמת.

אם בחרתי בשמירת עינים - עלי להתרחק ממקומות שעלולים להכשיל אותי.

אם בחרתי להעניק יחס לילדי - עלי להרחיק כל דבר שעלול לשאב את תשומת הלב על חשבונם.

התפקיד שלנו הוא לא להצליח - אלא להתאמץ. "להתאמץ" פירושו להתרחק מכל מה שמפריע ליטש את ההחלטה.

ואגב, אם אִמְרנו שֶׁהִצְלָחָה היא רק מאת ה' - אז "להשתדל" משמעו גם לעשות הכל כדי שהקב"ה יעניק לי את ההצלחה, וזה בולל, למשל, לא להתנאות, כי "המתנאות - אין אני והוא יכולים לדור במדור אחד" (סוטה ה, א).

וזה בולל גם להשאיר מחבר למקור הכוחות ולהתרחק מכל מה שמנתק אותי ממנו.

הקב"ה לא דן את האדם על ההצלחות. על מה כן? על הבחירה - האם רצית או שהתאשפת. על הכוונה - האם התכוננת ברצינות או שזה היה מס שפתים. ועל ההשתדלות - האם התאמצת או שהמשיכת לנהוג בהפקרות, בתקווה שמשוהו ישתנה מעצמו.

"אשרי איש שלא ישכחך" - שלא שוכח ולא זונח את רצונה. אשרי מי שבחר בק טוב ושוב, ומתכוון לכך במלוא הרצינות. "ובן אדם יתאמץ בק" - ועושה את כל שביכולתו כדי להיות טוב. "כי דורשיך - לעולם לא יכשלו!" - כי הם מבינים ש"הצלחה וכשלוך" כלל לא תלויים בהם. מהם נדרש - רק לרצות, להתכוון ולהשתדל. "ולא יכלמו לנצח כל החוסים בק" (תהלים כה, ג).

כי אִמְנָם בעולם שלנו מעריכים רק הצלחות ומתפעלים רק ממה שנראה טוב ומצטלם מצלח. רצון? מאמץ? - את זה לא רואים ואף אחד לא יודע להעריך.

אבל אִנְחָנו לא מתביישים בכשלונות שלנו! אִנְחָנו לא מתאששים! כי את שלנו - אִנְחָנו עושים.

(נקודות של אור - ספינקא)

בכל עוז, אף שהיצר הרע גם ברגעים האחרונים רוצה להרוס הכל.

"גמר חתימה טובה"

"ויום טוב היה עושה בצאתו בשלום מן הקדש"

לקבלה במייל: LikutimNiflaim@gmail.com